

วารสาร นาคบุตรปริทรรศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

NARKBHUTPARITAT JOURNAL

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

ปีที่ 15 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2566 Vol. 15 No. 3 September - December 2023

Received: January 25, 2023

Revised: December 27, 2023

Accepted: December 28, 2023

พลวัตและภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี
จังหวัดนครศรีธรรมราช

The Dynamics and Wisdom of Coastal Resource Management
of Bang Dee Community Nakhon Si Thammarat Province

พงศธร สัมแป้น*

พรพันธุ์ เขมคุณาศัย

ณัฐพงศ์ จิตนรินทร์

พรไทย ศิริสาธิตกิจ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author) E-mail: kung084839@gmail.com

Pongsaton Sompan*

Pornpan Khemakhunasai

Nathapong Chitniratna

Pornthai Sirisatidkit

Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพลวัตและภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นชาวประมงพื้นบ้าน โดยจำแนกตามรุ่นอายุคน จำนวน 3 รุ่น ได้แก่ ชาวประมงรุ่นปู่ย่า ตายาย ชาวประมงรุ่นพ่อแม่ และชาวประมงรุ่นลูกหลาน รวมทั้งหมด 20 คน

ผลวิจัยพบว่า รุ่นปู่ย่า ตายาย (ประมาณก่อน พ.ศ.2485) ใช้เครื่องมือประมงที่ทำขึ้นเองในครัวเรือน ได้แก่ อวนด้าย ซึ่งตาอวนใหญ่เล็กตามขนาดของปลาแต่ละชนิดที่โตเต็มวัย มีภูมิปัญญาการทำเหมืองกุ้ง การหน่วงปู ขุดปู ด้วยตะขอไม้ การหาหอยสังข์หวานด้วยกะลา การฟังเสียงปลา การดูทิศทางลมและกระแสน้ำ และมีความเชื่อ เรื่องเล่าเกี่ยวกับวิถีประมงพื้นบ้าน ส่วนรุ่นพ่อแม่ (ประมาณ พ.ศ.2525) ยังคงสืบทอดภูมิปัญญา ความเชื่อ เรื่องเล่าและเครื่องมือแบบปู่ย่า ตายาย แต่เพิ่มความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอวนลาก อวนล้อม ที่หาสัตว์น้ำได้อย่างไม่จำกัด ใช้ความรู้สมัยใหม่ในการกำหนดแนวปะการังเพื่อป้องกันเครื่องมือประมงไม่ให้เกิดความเสียหาย สำหรับรุ่นลูกหลาน (พ.ศ.2557-2565) เนื่องจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรชายฝั่ง จากการจับสัตว์น้ำแบบล้นเกินมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ ทำให้คนรุ่นใหม่มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ นำภูมิปัญญา ความเชื่อ เรื่องเล่ามาผูกโยงเป็นพิธีกรรม บวชเล ลอยแพ สะเดาะเคราะห์ เพื่อประโยชน์ในการฟื้นคืนทรัพยากรชายฝั่งชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำสำคัญ: พลวัตภูมิปัญญา; การจัดการทรัพยากรชายฝั่ง; ชุมชนบางดี

Abstract

This research article aims to study the dynamics and wisdom of coastal resource management of the Bang Dee community in Nakhon Si Thammarat. Use a qualitative research methodology to collect information through observation and interview methods. The main informants were local fishermen. They were Classified by the age of 3 generations such as namely fishermen, grandparents, parents' fishermen, and the generation of fishermen, a total of 20 people.

The research found that the grandparent's generation (approximately before 1942) used household-made fishing gear. Including thread nets, which have large and small eyes according to the size of each adult fish species. They have the wisdom of shrimp mining, crab delay, and crab digging with wooden hooks. Finding clams with coconut shells by listening to fish. Viewing wind direction and faith stories about local fishing methods as for the parents' generation (around 1982). They continue to inherit the wisdom, beliefs, stories, and tools of their grandparents' but add more variety. Especially, the trawl, the siege net that can find unlimited aquatic animals. Use modern knowledge to shape coral reefs to protect fishing gear from damage for descendants (2014 - 2022). Due to the degradation of coastal resources from overfishing since the parent generation causing the new generation to establish a conservation group that brings wisdom, beliefs, and stories to tie into rituals such as the Ordination Ceremony, Loy Phae, and exorcising. for the benefit of restoring the coastal resources of Bang Dee community in Nakhon Si Thammarat.

Keywords: dynamics wisdom; coastal resource management; Bang Dee Community

บทนำ

ชุมชนบางดี ตำบลเสาเกา อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช เดิมชื่อว่าบ้านดอนภาษี ซึ่งตั้งอยู่บริเวณปากน้ำท่าหมาก อยู่ในเขตลุ่มน้ำแคว ๆ สายน้ำไหลจากเทือกเขาหลวงทางทิศตะวันตกลงสู่ชายฝั่งทะเลทางด้านทิศตะวันออก มีสายน้ำไหลผ่านทั้งทางทิศเหนือและทิศใต้ ทางทิศเหนือมีคลองท่าเขียวไหลลงสู่คลองเทพาและไปเชื่อมกับคลองท่าหมาก ทางทิศใต้มีคลองท่าหนไหลเลียบบายฝั่งด้านทิศตะวันออกลงสู่คลองท่าหมาก น้ำจากลำคลองทั้ง 2 สายไหลมาบรรจบกันและลงสู่ทะเลที่ปากน้ำท่าหมาก ชาวบ้านในชุมชนจึงมีอาชีพหลักในการทำประมงพื้นบ้าน ได้แก่ จับกุ้ง ทอดแห ยกอ หาดอย หาดูดำ ปูเปี้ยว เมื่อประมาณ 10 กว่าปีที่ผ่านมานี้ ได้เกิดการบุกรุกทะเลของกลุ่มชาวประมงเรือใหญ่ (ประมงพาณิชย์) เข้ามาใช้เครื่องมือทำลายล้างกวาดเอาสัตว์น้ำ กุ้ง หอย ปู ปลา ไปจนหมดสิ้น จนไม่มีทรัพยากรให้ชาวประมงพื้นบ้านได้ออกเรือไปทะเลเพื่อประกอบอาชีพได้ สัตว์น้ำบางชนิดหายไป เช่น ปลาเกะชิ่ง ปลาเหลา เป็นต้น ทำให้ชาวประมงส่วนใหญ่ล้มเลิกอาชีพประมง หันไปทำอาชีพอื่น ๆ พบเจอสิ่งปนเปื้อนในท้องทะเล (น้ำมันดิบ) อีกทั้งปัญหาของเครื่องมือประมงที่ไม่ทันสมัยอีกด้วย การบุกรุกป่าชายเลนจากกลุ่มนายทุน นักลงทุน ผลพวงจากการเลี้ยงกุ้งก่อให้เกิดมลพิษในลำน้ำซึ่งทำให้น้ำเสียสัตว์น้ำในธรรมชาติลดน้อยลง Chalardchaleam (Interview, December 17, 2022) จนผู้คนส่วนหนึ่งต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตไป จึงกลายเป็นวิกฤตการณ์ทะเลร้าง

ภายใต้วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ก็ยังมีพลังชุมชนที่มีอุดมการณ์เดียวกันในการสำนึกกรักบ้านเกิด ชาวบ้านเริ่มให้ความสำคัญกับทรัพยากรชายฝั่ง อาชีพ วิถีชีวิตของชุมชน มีการร่วมมือเพิ่มมากขึ้น เป็นการร่วมมือภายในชุมชนดังงานของ Keawsatean (2021) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มประมงพื้นบ้านสู่การสร้างเครือข่ายชุมชนการจัดการทรัพยากรบึงทะเล ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีแนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม ประมงพื้นบ้านในพื้นที่บึงขุนทะเล ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ Kiatsawe, Dilokwuttisit & Thadaniti (2020) ได้ทำศึกษารูปแบบการพัฒนาทรัพยากรประมงชายฝั่งอย่างยั่งยืน อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ในการแสวงหาคู่ประกอบของรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรประมง ชายฝั่งอย่างยั่งยืน และพัฒนาและประเมินรูปแบบการ พัฒนาทรัพยากรประมงชายฝั่งอย่างยั่งยืน อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ซึ่งภูมิปัญญานี้ยังมีความสำคัญยิ่งในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งดังงานของ Sutham (2021) ที่ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนในพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ศึกษาวิถีชุมชนและสถานการณ์ของทรัพยากรในพื้นที่อ่าวบ้านดอน ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการ ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และศึกษาแนวทางการฟื้นฟูสืบสานและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นใน การจัดการทรัพยากรในพื้นที่อ่าวบ้านดอนให้เกิดความยั่งยืน และงานของ Keawsatean (2018) ได้ทำการศึกษาแนวทางการสืบทอดภูมิปัญญาการประกอบอาชีพของชุมชนบ้านนิคม ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาบริบทชุมชนบ้านนิคม ภูมิปัญญาการประกอบอาชีพของชุมชนบ้านนิคม และแนวทางการสืบทอดภูมิปัญญาการประกอบอาชีพของชุมชนบ้านนิคม ซึ่งนับว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ดีที่เกิดขึ้นกับชุมชน ที่สามารถสร้างการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่ง จากการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างเห็นได้ชัด

ผู้ศึกษาจึงได้เลือกศึกษาประเด็นนี้ เพื่อศึกษาพลวัตและภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อหวังให้ชุมชนได้ตื่นรู้ สำนึกตระหนัก และเห็นคุณค่าต่อทรัพยากรชายฝั่งในชุมชนได้อย่างรวดเร็วและทันสมัยเข้ากับสภาวะปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพลวัตและภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัย ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้ พื้นที่ศึกษา ได้แก่ ชุมชนบางดี ตำบลเสาเกา อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ ชาวประมงรุ่นตายาย จำนวน 5 คน ชาวประมงรุ่นพ่อแม่ จำนวน 10 คน และชาวประมงรุ่นลูกหลาน จำนวน 5 คน รวมจำนวน 20 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ยังคงประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านหรือใช้ทรัพยากรชายฝั่ง โดยใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม ในประเด็นการใช้เครื่องมือ การประกอบชีพ ความเชื่อ พิธีกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการทำประมงพื้นบ้านของชุมชน จนได้ข้อมูลครบถ้วน เกิดภาวะอิ่มตัวของข้อมูลเชิงทฤษฎี

การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ในการนี้ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีสามเส้าด้านข้อมูล และด้านวิธีการ

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการศึกษา หลังจากได้รับข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์มาแล้วนั้น ผู้วิจัยนำมาจำแนกแบ่งออกตามประเด็นที่ได้ศึกษา จำแนก จัดกลุ่ม วิเคราะห์ช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงในการทำมาหากินบนฐานทรัพยากรชายฝั่ง เรียบเรียงและนำเสนอผลการศึกษารูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

พลวัตและภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช

พลวัตและภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคพึ่งเสียงปลา ยุครู้แนวปะการัง และยุคทำซั้งบวชเล ดังนี้

ยุคพึ่งเสียงปลา

ยุคพึ่งเสียงปลาเป็นภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ของคนรุ่นปู่ย่าตายาย Chalardchaleam (Interview, December 17, 2022) เป็นยุคแห่งความอุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรธรรมชาติมากมาย มีการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านขึ้นเพื่อดำรงชีวิตประจำวันเท่านั้น ยังไม่มีการประกอบอาชีพค้าขาย ได้แก่ การหาปลา ทอดแห ทงเบ็ด จับกุ้ง หาดหอย หาปู ยกยอ มีการใช้เครื่องมือง่าย ๆ ที่สามารถประดิษฐ์ขึ้นใช้เองในครัวเรือน เช่น อวนปลา อวนล่อม อวนกึ่ง ลอบ แห ยอ มีเครื่องมือที่ปัจจุบันนี้เลิกใช้ไปแล้ว ได้แก่ ไซร้าว สำหรับหาปู Srimuang (Interview, December 17, 2022) การจับกุ้งโดยใช้มือเปล่าหรือการทำเหมืองกุ้ง ซึ่งต้องจับขณะน้ำลง ทำได้โดยนั่งลงกับพื้นแล้วเอามือคลำไปตามพื้นดินจนพบตัวกุ้ง เคล็ดลับในการจับกุ้งแบบนี้ต้องกำโคลนขว้างไปรอบ ๆ ตัวให้น้ำขุ่นเสียก่อน เพื่อไม่ให้กุ้งมองเห็นทางหนีของมัน เอามือคลำไปตามพื้นดินก็จะพบกุ้งได้ง่าย Panmart (Interview, December 17, 2022) การพึ่งเสียงปลา เป็นการจับเสียงหายใจของปลา จะเอาไม้พายเรือจุ่มลงไปในน้ำ เอาหูแนบกับพายฟังเสียงปลา โดยในขั้นตอนนี้จะบอกได้ว่าเสียงปลาที่ได้ยินนั้นจะเปลี่ยนมาดังอยู่บริเวณหน้าอกของผู้ฟังก็จะพบจุดที่มีฝูงปลา การหนวงจับปู โดยใช้อวนเก่า ๆ มาทำแบบยอเล็ก ขนาดกว้างและยาวเท่ากันคือ 1 ฟุตครึ่ง แล้วต่อสายยาว 2 เมตร จะใช้เหยื่อซึ่งทำจากเนื้อปลาหรือ เนื้อกุ้งผูกด้วยเชือกแล้วผูกกับ “คันหนวง” แล้วนำไปวางในลำคลองที่มีน้ำไม่ลึกจนเกินไปรอให้ปูมากินเหยื่อ การหาปูหรือชุดปู ช่วงน้ำลงนั้นน้ำในบางจะแห้งจนคนสามารถเดินในโคลนได้ผู้คนจะหาปูโดยใช้ตะขอเหล็กต่อด้ามด้วยไม้เมื่อเจอรูปด้ามก็เหย่ตะขอเข้าไป แล้วฟังเสียงว่ากระทบกับกระดองปูหรือไม่ ถ้ามีปูก็จะเหย่หลาย ๆ ครั้ง หรือใช้ตะขอตึงตัวปูขึ้นมา ดึงขึ้นมาแล้วก็ใช้สิ่งของทับตัวปูไว้ก่อนจะมัดด้วยเชือก Ramas (Interview, December 17, 2022) การหาหอยกะทิด้วยกะลา ชาวประมงจะชุดด้วยกะลามะพร้าวขนาดเหมาะมือชุดเล็ก ประมาณ 1 ฟุต ใช้มือคลำว่าเจอตัวหอยหรือไม่ ถ้าเจอก็คุ้ยต่อไปเรื่อย ๆ ถ้าไม่เจอก็จะย้ายไปชุดหลุมใหม่ การดูกระแสน้ำกระแสนลม ชาวประมง ชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถบอกได้ว่าลมที่พัดอยู่นี้เรียกว่าลมอะไร โดยใช้ภาษาถิ่นในการเรียกขาน เช่น ลมที่พัดมาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เรียกลมชนิดนี้ว่า ลมพญา ลมที่พัดมาทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เรียกว่า ลมพัดพลวง อีกทั้งยังมีภูมิปัญญาในการดูกระแสน้ำ โดยใช้ดวงจันทร์ สังเกตได้โดยกำหนดวันขึ้น 5 ค่ำเป็นต้นไป แสงจันทร์และกระแสน้ำจะทำให้ให้น้ำมีสีสวย มองเห็นตัวปลาได้ ในช่วงนี้จะได้ปลามากที่สุด หากพ้นไปช่วง แรม 3 ค่ำไปแล้วน้ำ น้ำจะมีสีขุ่น ทำให้ได้ปลาน้อยลง Chomkeaw (Interview, December 18, 2022)

เรื่องเล่าท้องถิ่นรุ่นปู่ตายาย

เรื่องเล่าเจ้านายบางดี ด้านความเชื่อของชุมชนแต่เดิมคนในบ้านบางดีเชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องรักษาผู้คนในหมู่บ้านให้อยู่ดีกินดีรอดพ้นจากอันตรายต่าง ๆ ช่วยลดบันดาลให้ประสบผลสำเร็จจากคำบนบานในสิ่งที่ตนปรารถนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์นี้เรียกว่า “เจ้านายบางดี” Srimuang (Interview, December 17, 2022) เชื่อกันว่าเจ้านายมีร่างเป็นงูจงอางขนาดใหญ่ซึ่งจะปรากฏให้เห็นเป็นครั้งคราว ชาวบ้านที่มีความนับถือหรือประสบความสำเร็จมีการตั้งศาลให้เจ้านายบางดี บ้างก็หารูปปั้นงูเพื่อเป็นตัวแทนในการสักการบูชา Jaiaree (Interview, December 17, 2022) เรื่องเล่าตาปิล่า เป็นการผูกเรื่องกับการผูกกำทำโจ เมื่อชาวบ้านสร้างบ้านปูบ้านปลาแล้วจะฝากให้ตาปิล่าเป็นชายชราที่เป็นผู้ดูแลรักษา เชื่อว่าหากใครเข้าใกล้บ้านปูบ้านปลา จะเจอดีกับตาปิล่าหากมีการลักลอบเอาปูปลาไปแล้ว ตาปิล่าจะตามไปถึงบ้าน เกิดปวดท้องขึ้นบ้างต่าง ๆ นา ๆ เรื่องเล่าแม่มายลอยแพ คือปูดำไขนอกกระดองมีความเชื่อว่าหากชาวประมงออกไปหาปลาแล้วไปเจอปูดำไขนอกกระดองแล้วนั้นจะต้องปล่อยไป เพราะว่าเชื่อว่าปูดำไขนอกเป็นสิ่งอัปมงคล Kongpetch (Interview, December 17, 2022) ความเชื่อเรื่องแม่ย่านางเรือ เชื่อว่าเรือทุกลำนั้น มีความศักดิ์สิทธิ์ที่ทำด้วยไม้ตะเคียนทั้งลำ มีเทวดาสถิตรักษาอยู่ทุกลำ ชื่อว่าแม่ย่านาง ทำหน้าที่คุ้มครองในการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน การเดินทางในลำคลอง แม่น้ำ และทะเล โดยเรือ 1 ลำ จะมีแม่ย่านาง 1 คน คอยรักษา ในทุกปีจะมีการไหว้แม่ย่านางเรือ ซึ่งจะกำหนดเอาวันปีใหม่หรือวันสงกรานต์ ปีใหม่ไทย เป็นวันจัดพิธีไหว้แม่ย่านางเรือ

ยุครัฐแนวปะการัง

ยุครัฐแนวปะการังเป็นภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราชของรุ่นพ่อแม่ เป็นรุ่นแห่งความเจริญเฟื่องฟู ยังคงสืบทอดภูมิปัญญา ความเชื่อ เรื่องเล่าและเครื่องมือแบบปู่ตายาย แต่เพิ่มความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอวนลาก อวนล้อม ที่หาสัตว์น้ำได้อย่างไม่จำกัด ใช้ความรู้สมัยใหม่ในการกำหนดแนวปะการังเพื่อป้องกันเครื่องมือประมงไม่ให้เกิดความเสียหายมีการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีเครื่องมือที่เพิ่มขึ้นนอกจากจะทำขึ้นใช้เองแล้วยังมีจำหน่ายแบบสำเร็จรูปพร้อมใช้งานอีกด้วย ได้แก่ อวนปลาลัง อวนปลาอินทรีย์ อวนปลากะพง อวนปู อวนปลาจวด อวนปลาทุกง อวนปลาเหรา ลอบปู อวนกุ้ง อวนถ่วง ไซปู ซึ่งแต่ละชนิดจะแตกต่างกันออกไป ตามขนาดของชนิดของสัตว์น้ำ และวัสดุในการทำ เช่น เอ็น ด้าย เชือก เป็นต้น มีการใช้เรือ ประเภทรายยนต์ เรือหางยาว เรือแจว เรือพาย นอกเหนือจากภูมิปัญญา ความเชื่อ เรื่องเล่าและเครื่องมือที่สืบทอดมาจากรุ่นปู่ตายาย แล้วภูมิปัญญาที่สร้างขึ้นใหม่ที่อาศัยประสบการณ์ ในรุ่นพ่อแม่ ได้แก่ การกำหนดทิศทางแนวปะการัง เนื่องจากในท้องทะเล แม่น้ำ ลำคลอง เราไม่สามารถทราบได้เลยว่าตรงไหนจะมีโชติหิน แนวปะการัง หรือไม้ใหญ่บ้าง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำสัญลักษณ์เป็นเครื่องหมายเอาไว้ เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อเครื่องมือประมง แรกเริ่มมีการปักทุ่น ปักไม้ เอาไว้เป็นสัญลักษณ์ แต่พอถึงฤดูน้ำหลาก ทำให้ทุ่น ไม้ที่ปักเอาไว้หายไป ชาวบางดีจึงอาศัยประสบการณ์ที่ใช้สัญลักษณ์ทางธรรมชาติเป็นการกำหนดหมุดหมาย เช่นการกำหนดภูเขาเขานอม ที่ตรง 45 องศาปากน้ำ หมายเอาไว้ว่าตรงนี้เป็นแนวปะการัง ซึ่งก็เป็นอย่างนั้นจริง ๆ ที่พบว่าตรงที่หมายเอาไว้จะมีปะการังจริง

ยุคทำซั้งบวชเล

ยุคทำซั้งบวชเลเป็นภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราชของรุ่นลูกหลาน เป็นรุ่นแห่งการฟื้นฟู เนื่องจากปรากฏการณ์ทะเลร้าง ทำให้ทรัพยากรชายฝั่งลดน้อยลง ชาวประมงหันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ทะเลชายหาด ถูกทิ้งขว้าง เพื่อให้ชาวบ้านกลับมาทำอาชีพประมง และทรัพยากรธรรมชาติกลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง เป็นพลังขับเคลื่อนรณรงค์จากชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล และป่าชายเลนสร้างความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรชายฝั่งให้กับชุมชน ชาวบ้านมีอาชีพทำกิน ยุคเริ่มแรกเป็นการช่วยกันเองของชาวบ้าน เนื่องจากปัญหาหลายอย่างไม่สามารถแก้ไขได้ ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ชาวบ้านจึงช่วยกันในเรื่องที่ทำ Chalardchaleam (Interview, December 17, 2022)

ประเพณีท้องถิ่น

กิจกรรมบวชเล (ทะเล) ชาวบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เริ่มกิจกรรมการบวชเล ที่เป็นการนำเอาพิธีทางศาสนามาควบรวมกับการอนุรักษ์ โดยการนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีและทำบุญกันที่บริเวณชายหาดบางดี และหลังจากทำพิธีบนฝั่งเสร็จชาวบ้านและสมาชิกชมรมอนุรักษ์ที่มาร่วมงานก็จะลงเรือเพื่อช่วยกันนำ “ซั้ง” หรือเครื่องมือหาปลาภูมิปัญญาชาวบ้านที่ทำโดยนำเอาไม้ไผ่หรือทางมะพร้าวมาทำเป็นกระโจม ลงไปวางใต้น้ำเพื่อสร้างเป็นบ้านและล่อให้ปลามาอยู่รวมกัน โดยเมื่อวางซั้งแล้วจะใช้ทุ่นกันเป็นเขตห้ามทำการประมง เพื่อให้พื้นที่แห่งนี้เป็นเขตสงวนรักษาให้ปลาวางไข่ออกลูกออกหลาน จนบริเวณนี้เป็นชุมชนปลาขนาดใหญ่ ในทุก ๆ ปี จะมีชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมนี้กันอย่างล้นหลาม ถือเป็นกิจกรรมประจำปี ที่โดดเด่นของชาวบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช Klayou (Interview, December 17, 2022)

กิจกรรมลอยแพ สะเดาะเคราะห์ กิจกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้าน ทำให้เริ่มมีทรัพยากรกลับมาอีกครั้ง ระยะเวลาที่ผ่านมาเริ่มมีพันธุ์ปลาที่สูญหายไปแล้วจากชุมชนเริ่มกลับมา ปลาเหลา ปลาตักขี้ลิง ปลาทุ ขาวประมงหันกลับมาประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านอีกครั้งเมื่อทรัพยากรในชุมชนเริ่มอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านเริ่มให้ความสำคัญกับทรัพยากรชายฝั่ง อาชีพ วิถีชีวิตของชุมชน มีการร่วมมือเพิ่มมากขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ดีที่เกิดขึ้นกับชุมชน ที่สามารถสร้างการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่ง จากการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างเห็นได้ชัด

อภิปรายผล

การศึกษาพลวัตและภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

ภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี แบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคพึ่งเสียงปลา (ประมาณ ก่อน พ.ศ.2485) ยุครู้แนวปะการัง (ประมาณ พ.ศ.2525) และยุคทำซั้งบวชเล (พ.ศ.255-2565) ทั้งสามยุคมีการสืบทอดและพัฒนาสอดคล้องกันอย่างต่อเนื่อง ดังนี้ 1) ยุคพึ่งเสียงปลา (ประมาณก่อน พ.ศ.2485) ใช้เครื่องมือประมงที่ทำขึ้นเองในครัวเรือน ได้แก่ อวนด้าย ซึ่งตาอวนใหญ่เล็กตามขนาดของตัวปลาแต่ละชนิดที่โตเต็มวัย มีภูมิปัญญาการทำเหมืองกุ้ง การหน่วงปู ขุดปูด้วยตะขोไม้ การหาหอยสังข์ด้วยกะลา การฟังเสียงปลา การดูทิศทางลมและกระแสน้ำ และมีความเชื่อ เรื่องเล่าเกี่ยวกับวิถีประมงพื้นบ้าน รุนปู้ย่า ตายาย จะเป็นยุคแห่งความอุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรธรรมชาติมากมาย มีการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านขึ้นเพื่อดำรงชีวิตประจำวันเท่านั้น ยังไม่มีการประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งมีการประกอบอาชีพ ได้แก่ การหาปลา ทอดแห ทงเบ็ด จับกุ้ง หาหอย หาปู ยกยอ มีการใช้เครื่องมือง่าย ๆ ที่สามารถประดิษฐ์ขึ้นใช้เองในครัวเรือน เช่น อวนปลา อวนล่อม อวนกุ้ง ลอบ แห ยอ ส่วนใหญ่จะใช้อวนเป็นหลักในการประกอบอาชีพ เรือที่ใช้มีเพียงเรือแจว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือเรือแจวเดี่ยว และเรือแจวคู่ ซึ่งแตกต่างกันในด้านขนาดของลำเรือ ที่เรือแจวคู่ต้องมี 2 คน ทำให้มีขนาดของลำเรือที่ใหญ่ขึ้น 2) ยุครู้แนวปะการัง (ประมาณ พ.ศ.2525) ยังคงสืบทอดภูมิปัญญา ความเชื่อ เรื่องเล่าและเครื่องมือแบบปู้ย่า ตายาย แต่เพิ่มความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอวนลาก อวนล่อม ที่หาสัตว์น้ำได้อย่างไม่จำกัด ใช้ความรู้สมัยใหม่ในการกำหนดแนวปะการังเพื่อป้องกันเครื่องมือประมงไม่ให้เกิดความเสียหาย ยุคนี้เป็นรุ่นแห่งความเจริญเฟื่องฟู มีการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเพิ่มมากขึ้น ทรัพยากรหลากหลาย ชาวบ้านเริ่มทำมาหากินนอกจากเลี้ยงชีพและยังสามารถนำไปขายได้อีกด้วย มีการประกอบอาชีพ หาปลา ยกยอ ออกอวน จับกุ้ง หาปู หาหอย ทอดแห ซึ่งมีเครื่องมือที่เพิ่มขึ้นนอกจากจะทำขึ้นใช้เองแล้วยังมีจำหน่ายแบบสำเร็จรูปพร้อมใช้งานอีกด้วย ได้แก่ อวนปลาลัง อวนปลาอินทรี อวนปลากะพง อวนปู อวนปลาจวด อวนปลาทุ กุ้ง อวนปลาเหรา ลอบปู อวนกุ้ง อวนถ่วง ไซปู ซึ่งแต่ละชนิดจะแตกต่างกันออกไป ตามขนาดของชนิดของสัตว์น้ำ และวัสดุในการทำ เช่น เอ็น ด้าย เชือก เป็นต้น มีการใช้เรือประเภทเรือยนต์ เรือหางยาว เรือแจว เรือพาย 3) ยุคทำซั้งบวชเล (พ.ศ.2557-2565) เนื่องจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรชายฝั่ง จากการจับสัตว์น้ำแบบล้นเกินมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ ทำให้คนรุ่นใหม่มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์

นำภูมิปัญญา ความเชื่อ เรื่องเล่ามาผูกโยงเป็นพิธีกรรม บวชเล ลอยแพ สะเดาะเคราะห์ เพื่อประโยชน์ในการฟื้นคืน ทรัพยากรชายฝั่งชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช รุ่งลูกหลาน เป็นรุ่นแห่งการฟื้นฟู เนื่องจากปรากฏการณ์ ทะเลร้าง ทำให้ทรัพยากรชายฝั่งลดน้อยลง ชาวประมงหันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ทะเลชายหาด ถูกทิ้งร้าง แต่ยังคง มีชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน เช่น จับกุ้ง ทอดแห ยกยอ หาทอย หาปูดำ ปูเปี้ยว เหตุวิกฤตการณ์ ที่เกิดขึ้นในชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดขึ้นจากการบุกรุกทะเลของกลุ่มชาวประมงเรือใหญ่ เข้ามาใช้ เครื่องมือทำลายล้างกวาดเอาสัตว์น้ำ กุ้ง หอย ปู ปลาไปจนหมดสิ้น จนไม่มีทรัพยากรให้ชาวประมงพื้นบ้าน ไม่สามารถออกเรือไปทะเลนอกได้ สัตว์น้ำบางชนิดหายไป เช่น ปลาตกชิ่ง ปลาเหลา เป็นต้น ทำให้ชาวประมงส่วนใหญ่ล้มเลิกอาชีพประมง หันไปทำอาชีพอื่น ๆ พบเจอสิ่งปนเปื้อนในท้องทะเล อีกทั้งปัญหาของเครื่องมือประมงที่ไม่ทันสมัยอีกด้วย การบุกรุกป่าชายเลนจากกลุ่มนายทุนนากุ้ง ผลพวงจากการเลี้ยงกุ้งก่อให้เกิดมลพิษในลำน้ำ ชี้กุ้ง ทำให้น้ำเสีย สัตว์น้ำในธรรมชาติลดน้อยลง จนผู้คนส่วนหนึ่งต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตไป จึงกลายเป็นวิกฤตการณ์ทะเลร้าง มีภูมิปัญญาเกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์นวัตกรรมและบูรณาการความรู้ ซึ่งมีความแตกต่างกับงานวิจัยของ Sutham (2021) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนในพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัด สุราษฎร์ธานี เพื่อศึกษาวิถีชุมชนและ สถานการณ์ของทรัพยากรในพื้นที่อ่าวบ้านดอน ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการ จัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ที่พบว่า วิถีชุมชนรอบ อ่าวบ้านดอนในอดีตเป็นวิถีเกษตรกรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวิถี ประมงพื้นบ้านการทำประมง ชายฝั่งในอดีตใช้เครื่องมือที่ประดิษฐ์ขึ้นเองและไม่ทำลายล้างทรัพยากรธรรมชาติ เน้นการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก สถานการณ์ทรัพยากรเริ่มเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ. 2516-2525 จากวิถีประมง เพื่อยังชีพมาเป็นวิถีประมงเชิงพาณิชย์ และงานของ Keawsatean (2021) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการ พัฒนาศักยภาพของกลุ่มประมงพื้นบ้านสู่การสร้างเครือข่ายชุมชนการจัดการทรัพยากรบึงทะเล ตำบลขุนทะเล อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มประมงพื้นบ้านคือ การพัฒนาและยกระดับ ความรู้ความสามารถ เพื่อเกิดการยกระดับไปสู่การสร้างอาชีพและรายได้เสริม มีการสร้างเครือข่ายร่วมกับ สถาบันการศึกษาเพื่อยกระดับและพัฒนา กลุ่มประมงพื้นบ้านในการจัดการทรัพยากรร่วมกัน และงานของ Aosaponpun, Limprayoon, Susasani, Fookana & Rattanawan (2018) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิจัยเพิ่ม ศักยภาพเครือข่ายประมงพื้นบ้านจันทบุรีและตราดด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่พบว่า สาเหตุ ความร่อยหรอของทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดจันทบุรีและตราดไม่แตกต่างกัน มีสาเหตุดังนี้ ระบบนิเวศไม่สมดุล ครัวเรือนมีปริมาณเพิ่มขึ้น มีการทำนาุ้งเพิ่มขึ้น ปัญหากัดเซาะชายฝั่งยังมีปริมาณมาก นักท่องเที่ยวมีปริมาณเพิ่มขึ้น และการใช้สารเคมีในการทำสวนผลไม้ และงานของ Kiatsawe, Dilokwuttisit & Thadaniti (2022) ที่ได้ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรประมงชายฝั่งอย่างยั่งยืน อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี มีผลวิจัย พบว่า การพัฒนาทรัพยากรประมงชายฝั่งอย่างยั่งยืน อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี มี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม ระบบนิเวศ และสถาบัน 10 องค์ประกอบย่อย และ 50 ตัวบ่งชี้ ซึ่งองค์ประกอบและตัว บ่งชี้ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านเรื่องเล่าและความเชื่อของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ เรื่องเล่าเจ้านายบางดี เรื่องเล่า ตาปิล้า เรื่องเล่าแม่มายลอยแพ ความเชื่อแม่ย่านางเรือ นอกจากเรื่องเล่าและความเชื่อเหล่านี้ จะเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยว จิตใจของคนในชุมชน บางดีจังหวัดนครศรีธรรมราช ยังเป็นข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชนที่อาศัยและใช้ทรัพยากร ร่วมกัน ความเชื่อของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของชาวประมง ทั้งสิ้น ทั้งความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดูแลชุมชน ทะเล และความเชื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งไปในตัว ประการหนึ่งเป็นกุศโลบายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย ซึ่งมีความเหมือนกับงานวิจัยของ Sangsuk & Ungpho (2022) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลของชุมชนประมงพื้นบ้านในถ้ำ ตำบล ท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่พบว่า การดำเนินกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ของชุมชนประมง พื้นบ้านบ้านในถ้ำมีทั้งสิ้น 7 กิจกรรมหลัก แบ่งประเภทกิจกรรมได้เป็น 2 ประเภท คือ กิจกรรม

ประเภทการจัดการเพื่อฟื้นฟูทรัพยากร และกิจกรรมประเภทการจัดการทุนและองค์ความรู้ และมีรูปแบบของการจัดการทรัพยากรทางทะเลแบบร่วมมือกัน โดยชุมชนจะเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการแก้ไข จัดการด้วยตนเองก่อนจะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น จึงทำให้ความรับผิดชอบและการตัดสินใจในการจัดการยังคงเอื้อให้ชุมชนได้ และงานของ Keawsatean (2018) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการสืบทอดภูมิปัญญาการประกอบอาชีพของชุมชนบ้านนิคม ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในชุมชนนี้ส่วนมากย้ายถิ่นมาจากภาคกลางและภาคตะวันตก จากจังหวัดนครปฐม เพชรบูรณ์ นนทบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และกาญจนบุรี โดยมาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมฝั่งทะเล ขณะที่ชาวบ้าน ที่อยู่ดั้งเดิมตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณพื้นที่บนดอน (ที่สูง) ชาวบ้านทั้งสองกลุ่มประกอบอาชีพ ประมงพื้นบ้านและเกษตรกรรมด้วยการสืบทอดมาประมาณเกือบ 100 ปี และงานของ Sri-in & Wongjampa (2020) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจสังคมครัวเรือน และแนวทางการจัดการทรัพยากร ชายฝั่งโดยชุมชนในพื้นที่หมู่เกาะระ - เกาะพระทอง มีผลการวิจัยพบว่าชุมชนที่เป็นพื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนชายฝั่งขนาดเล็ก ประสบปัญหาสภาพภูมิอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพทั้งการทำประมงชายฝั่งและการเกษตร ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งตามฤดูกาลควบคู่กับอาชีพเกษตรกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

นำไปเป็นองค์ความรู้ชุมชน สร้างฐานข้อมูลชุมชน ร่วมกับหน่วยงานราชการท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ส่วนราชการ หน่วยงานรัฐ ที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายในการกำกับดูแลพื้นที่ชายฝั่งของชุมชนในการใช้พื้นที่ร่วมกันของชุมชน และใช้เป็นพื้นที่สาธารณะสร้างกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

วิจัยการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง การมีส่วนร่วมของชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งเสริมการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง พลวัตและภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง นวัตกรรมศิลปะการแสดง ทอกรำ ขับ ร้อง ออนไลน์ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ของกลุ่มเยาวชนศิลปินเมืองคอน สำเร็จลุล่วงไปด้วยความเมตตาช่วยเหลืออย่างยิ่ง จากรองศาสตราจารย์ ดร.พรพันธุ์ เขมคุณาศัย รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ จิตนิริรัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรไทย ศิริสาธิตกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาในการวิจัยในครั้งนี้ และที่สำคัญคือพี่น้อง ชาวบ้านชาวประมง ชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ทุกท่านที่ได้อนุเคราะห์ข้อมูลและต้อนรับอย่างดีมาโดยตลอด

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากโครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต วช. ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ที่สำคัญคือกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย ที่อนุเคราะห์อนุญาตให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาและแสวงหาความรู้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ตลอดทั้งกำลังใจในการทำวิจัย พ่อ แม่ ครอบครัว ที่มีส่วนช่วยผลักดันและเป็นที่กำลังใจ จึงขอขอบพระคุณความเมตตาอันใหญ่ยิ่งมา ณ โอกาสนี้

References

- Aosaponpun, C, Limprayoon, P, Susasani, S, Sawas Fookana & Rattanawan, L. (2018). *The Research Program for Empowerment of Fishermen Network in Chanthaburi and Trat Based on the Principles of Sufficiency Economy and local wisdom* (Research report). Bangkok: Rambhai Barni Rajabhat University. (in Thai)
- Chalardchaleam, S. (2022). Interview, 18 December 2022. (in Thai)
- Chomkeaw, M. (2022). Interview, 18 December 2022. (in Thai)
- Jaiaree, S. (2022). Interview, 17 December 2022. (in Thai)
- Keawsatean, P. (2018). *Occupational Folk Wisdom Transferring of Ban Nikom Community, KhunThale Sub-district, Muang District, Surat Thani Province* (Research report). Suratthani: Surat Thani Rajabhat University. (in Thai)
- Keawsatean, P. (2021). *The Development Potential for Local Fisheries Group Bung Khun Thale, Khun Thale Sub-District, Muang District, Surat Thani Province* (Research report). Surat Thani: Surat Thani Rajabhat University. (in Thai)
- Kiatsawe, K, Dilokwuttisit, P, and Thadaniti, S. (2020). *A Model of Coastal Fisheries Resources Sustainable Development in Koh Sichang District, Chonburi Province* (Research report). Chachoengsao: Rajapat Rajanakarin University. (in Thai)
- Klayou, N. (2022). Interview, 17 December 2022. (in Thai)
- Kongpetch, A. (2022). Interview, 17 December 2022. (in Thai)
- Panmas, C. (2022). Interview, 17 December 2022. (in Thai)
- Panmart, S. (2022). Interview, 17 December 2022. (in Thai)
- Ramas, R. (2022). Interview, 17 December 2022. (in Thai)
- Sangsuk, P. & Ungpho, R. (2022). *Conservation of Marine Resources of Ban Nai Thong, Tha Sala Sub-District, Tha Sala District, Nakhon Si Thammarat Province* (Research report). Songkhla: Taksin University. (in Thai)
- Sutham, P. (2021). *Local Wisdom in Sustainable Resource Management in Ban Don Bay Area Surat Thani Province* (Research report). Surat Thani: Surat Thani Rajabhat University. (in Thai)
- Sri-in, P, and Wongjampa, N. (2020). *Socio-Economic Household and Communities Coastal Resource Management Guideline at Mu Koh Ra - Koh Phra Thong* (Research report). Surat Thani: Surat Thani Rajabhat University. (in Thai)
- Srimuang, A. (2022). Interview, 17 December 2022. (in Thai)

ผู้เขียน

นายพงศธร สัมแป้น

นิสิตปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ เลขที่ 140 ถ.กาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง

อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา 90000

E-mail: Kung084839@gmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.พรพันธุ์ เขมคุณาศัย

อาจารย์ที่ปรึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
เลขที่ 140 ถ.กาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา 90000
E-mail: k.khemakhunasai@gmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.ณฐพงศ์ จิตรนิรัตน์

อาจารย์ที่ปรึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
เลขที่ 140 ถ.กาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา 90000
E-mail: cnathapong@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรไทย ศิริสาธิตกิจ

อาจารย์ที่ปรึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
เลขที่ 140 ถ.กาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา 90000
E-mail: pornthai@tsu.ac.th

